

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

7. srpna 2018*

„Řízení o předběžné otázce – Sbližování právních předpisů – Pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel – Třetí směrnice 90/232/EHS – Článek 1 – Odpovědnost za újmu na zdraví všech osob cestujících ve vozidle s výjimkou řidiče – Povinné pojištění – Přímý účinek směrnic – Povinnost nepoužít vnitrostátní právní úpravu odporující směrnici – Nepoužitelnost smluvního ustanovení, které je v rozporu se směrnicí“

Ve věci C-122/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Court of Appeal (Odvolací soud, Irsko) ze dne 2. března 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 9. března 2017, v řízení

David Smith

proti

Patricku Meadeovi,

Philipu Meadeovi,

FBD Insurance plc,

Irsku,

Attorney General,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas a J. Malenovský, předsedové senátů, E. Juhász, A. Borg Barthet, A. Arabadžev (zpravodaj), A. Prechal, E. Jarašiūnas, K. Jürimäe a C. Lycourgos, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: M.-A. Gaudissart, náměstek vedoucího soudní kanceláře,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 5. února 2018,

* Jednací jazyk: angličtina.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za FBD Insurance plc M. Feeny, solicitor, F. X. Burkem, advocate, F. Dugganem, BL, J. O' Reillym, SC, J. Corcoranem, advocate, a M. Collinsem, SC,
- za Irsko S. Purcell, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s C. Tolandem, SC, T.L. Powerem, BL, a H. Mohanem, SC,
- za francouzskou vládu R. Coesmem, jako zmocněncem,
- za nizozemskou vládu M. K. Bulterman a H. S. Gijzenem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi K.-P. Wojcikiem a N. Yerrell, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 10. dubna 2018,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká toho, zda musí být unijní právo vykládáno v tom smyslu, že v rámci sporu mezi jednotlivci musí vnitrostátní soud nepoužít vnitrostátní předpisy a z nich vycházející smluvní ustanovení, které jsou v rozporu s článkem 1 třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (Úř. věst. 1990, L 129, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 249, dále jen „třetí směrnice“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Davidem Smithem na straně jedné a na straně druhé Patrickem a Philipem Meadeovými, společností FBD Insurance plc (dále jen „FBD“), Irskem a Attorney General ve věci náhrady újmy, kterou D. Smith utrpěl v důsledku dopravní nehody s účastí vozidla, které řídil Patrick Meade, jehož vlastníkem byl Philip Meade a jež bylo pojištěno u FBD.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. 2009, L 263, s. 11) zrušila směrnici Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. 1972, L 103, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 10, dále jen „první směrnice“), druhou směrnicí Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (Úř. věst. 1984, L 8, s. 17; Zvl. vyd. 06/07, s. 3, dále jen „druhá směrnice“) a třetí směrnicí. Vzhledem k době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení je však třeba zrušené směrnice zohlednit.
- 4 Článek 3 odst. 1 první směrnice uváděl:

„Každý členský stát přijme [...] veškerá nezbytná opatření, aby zajistil, že občanskoprávní odpovědnost z provozu vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jeho území, byla [bude] kryta pojištěním. Rozsah pojištěné odpovědnosti a podmínky pojistného krytí se určí na základě těchto opatření.“

5 Článek 1 odst. 4 druhé směrnice stanovoval:

„Každý členský stát zřídí nebo pověří subjekt, jehož úkolem je poskytovat náhradu škody minimálně do výše povinného pojištění pro případ věcných škod nebo škod na zdraví způsobených nezjištěným vozidlem nebo vozidlem, u něhož nebyla splněna pojistná povinnost stanovená v odstavci 1. [...]“

6 Článek 1 první pododstavec třetí směrnice stanovoval:

„[...] pojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první směrnice] [kryje] odpovědnost za škody na zdraví všech osob cestujících ve vozidle, s výjimkou řidiče, vyplývající z provozu vozidla.“

7 Dne 19. dubna 2007 vydal Soudní dvůr rozsudek Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), ve kterém rozhodl, že článek 1 třetí směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je irská právní úprava dotčená v původním řízení, podle níž povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla nepokrývá odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části motorového vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující, že dané ustanovení splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolávalo přímý účinek, a že tudíž přiznává jednotlivcům práva, která mohou uplatnit přímo u vnitrostátních soudů. Soudní dvůr měl nicméně za to, že vnitrostátnímu soudu přísluší ověřit, zda se lze uvedeného ustanovení dovolávat vůči takovému subjektu, jako je subjekt dotčený ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek.

8 V rozsudku ze dne 10. října 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745), Soudní dvůr v podstatě rozhodl, že jednotlivci se mohou dovolávat čl. 1 prvního pododstavce třetí směrnice vůči subjektu, který byl Irskem pověřen plněním úkolu ve veřejném zájmu uvedeným v čl. 1 odst. 4 druhé směrnice a který má za tímto účelem ze zákona výjimečné pravomoci ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných na vztahy mezi jednotlivci.

Irské právo

9 Článek 56 odst. 1 Road Traffic Act 1961 (zákon o silničním provozu z roku 1961) ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen „zákon z roku 1961“) stanovil, že řidič není oprávněn řídit vozidlo s mechanickým pohonem na veřejné komunikaci bez platně uzavřené schválené pojistné smlouvy, která kryje případ nedbalosti při užívání vozidla a která zakládá povinnost nahradit újmu jakékoli osobě, s výjimkou osob, kterých se týká výluka.

10 Článek 56 odst. 3 uvedeného zákona stanovoval, že používání vozidla v rozporu se zákazem obsaženým v uvedeném čl. 56 odst. 1 je přečinem.

11 Podle čl. 65 odst. 1 písm. a) daného zákona je „osobou, které se týká výluka“ ve smyslu čl. 56 odst. 1 téhož zákona:

„Každá osoba požadující náhradu újmy na zdraví, kterou utrpěla, když byla v nebo na vozidle s mechanickým pohonem (nebo vozidle taženém takovým vozidlem), jehož se příslušný dokument týká, mimo vozidel s mechanickým pohonem, tažených vozidel nebo vozidel tvořících jízdní soupravy třídy vymezené pro účely tohoto odstavce v nařízeních přijatých ministrem, pokud uvedená nařízení nestanoví povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za újmu způsobenou cestujícím vztahující se na:

i) jakoukoli část mechanicky poháněného vozidla, mimo velkých vozidel veřejné dopravy, není-li tato část vozidla navržena a vyrobena se sedadly pro cestující, nebo

ii) cestujícího nacházejícího se v karavanu připojenému k mechanicky poháněnému vozidlu v době, kdy se tato souprava vozidel pohybuje na veřejných místech.“

12 Článek 6 Road Traffic (Compulsory Insurance) Regulations 1962 (ministrské nařízení z roku 1962 o povinném pojištění v silničním provozu) ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen „ministrské nařízení z roku 1962“) uváděl:

„Následující vozidla se vymezují pro účely použití [čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961]:

a) veškerá vozidla kromě motorizovaných jízdních kol, která jsou navržena a vyrobena se sedadly pro cestující;

[...]“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

13 Dne 19. června 1999 byl D. Smith velmi vážně zraněn, když se dodávka, v jejíž zadní části cestoval, srazila nedaleko Tullyallenu (Irsko) s jiným vozidlem, které rovněž jelo po veřejné komunikaci. V okamžiku nehody dodávku vlastněnou Philipem Meadem řídil Patrick Meade. Uvedená dodávka nebyla v zadní části vybavena pevně instalovanými sedadly pro cestující.

14 Pojištění motorových vozidel, které Philip Meade uzavřel u FBD, bylo v okamžiku nehody platné a bylo schválené v souladu s použitelnou irskou právní úpravou. Daná pojistná smlouva obsahovala ustanovení, že pojištění kryje pouze cestující sedící na pevně instalovaném sedadle v přední části vozidla, v důsledku čehož z pojištění vylučovala cestující v zadní části dodávky.

15 D. Smith podal žalobu k High Court (Vrchní soud, Irsko), která směřovala proti bratrům Meadeovým pro jejich nedbalost a zavinění. Se souhlasem účastníků řízení daný soud žalobu rozšířil i na FBD, Irsko a Attorney General.

16 Poté, co FBD obdržela návrhová žádání D. Smitha, dopisem ze dne 13. srpna 2001 odmítla zaplatit jménem Philipa Meadea náhradu újmy na zdraví způsobené D. Smithovi. Uvedená pojišťovna s odkazem na výluku obsaženou v pojistné smlouvě tvrdila, že se uvedené pojištění nevztahovalo na újmy na zdraví způsobené osobám přepravovaným v části vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující.

17 V rozsudku ze dne 5. února 2009 měl High Court (Vrchní soud) za to, že z judikatury Soudního dvora, zejména pak z rozsudku ze dne 13. listopadu 1990, Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395), vyplývá, že povinnost konformního výkladu v projednávané věci vyžaduje odhlédnout od výluky z pojistného krytí stanovené v článku 65 zákona z roku 1961, pokud jde o újmu na zdraví způsobenou osobám cestujícím v části motorového vozidla, která nebyla navržena ani vyrobena se sedadly pro cestující. Tímto rozsudkem a usnesením ze dne 18. ledna 2010 High Court (Vrchní soud) mj. prohlásil za neplatné ustanovení o výluce uvedené v pojistné smlouvě uzavřené Philipem Meadem.

18 Dne 10. února 2009 High Court (Vrchní soud) potvrdil dohodu o smíru uzavřenou mezi FBD a D. Smithem v návaznosti na rozsudek ze dne 5. února 2009. V souladu s touto dohodou FBD vyplatila D. Smithovi částku 3 miliony eur. FBD disponuje regresním právem, pokud jde o tuto platbu.

19 Jednání o žalobě proti bratrům Meadeovým i proti Irsku a Attorney General bylo odročeno.

20 Společnost FBD se proti rozsudku a usnesení High Court (Vrchní soud) odvolala ke Court of Appeal (Odvolací soud, Irsko), přičemž tvrdila, že prvně uvedený soud nesprávně použil judikaturu vyplývající z rozsudku ze dne 13. listopadu 1990, Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395), a že prvně uvedený

rozsudek a usnesení přiznává třetí směrnici určitou formu horizontálního přímého účinku, jelikož FBD má postavení jednotlivce. Uvedená pojišťovna mimoto uvedla, že pokud by bylo jejímu odvolání vyhověno, bude od Irského státu zpětně vymáhat částku vyplacenou D. Smithovi.

- 21 Předkládající soud podotýká, že v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení byly osoby cestující v dodávkách, které nejsou vybaveny pevně instalovanými sedadly, „osobami, kterých se týká výluka“ pro účely použití čl. 65 odst. 1 písm. a) bodu i) zákona z roku 1961 i ministerského nařízení z roku 1962, a že podle irského práva neexistovala zákonná povinnost je pojistit. Uvedený soud rovněž upřesňuje, že řidiči, kteří měli sjednáno schválené pojištění odpovědnosti, nespáchali tím, že řídili vozidlo, aniž by osoby cestující v zadní části vozidla bez pevně instalovaných sedadel byly pojištěny, přečin.
- 22 Předkládající soud mimoto uvádí, že ve věci v původním řízení je na rozdíl od věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), pojistitel, tedy FBD, soukromým subjektem.
- 23 Podle uvedeného soudu čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článek 6 ministerského nařízení z roku 1962 výslovně a zcela jednoznačně z povinného pojistného krytí občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel vylučují takové případy, jako je případ dotčený ve věci v původním řízení, v nichž je cestující přepravován v části mechanicky poháněného vozidla, která nebyla vybavena pevně instalovanými sedadly. Uvedená ustanovení jsou záměrným výsledkem legislativní politiky a zjevně nevyplývají z pochybení vnitrostátního zákonodárce.
- 24 Předkládající soud upřesňuje, že proto není možné vykládat daná ustanovení způsobem, který by byl v souladu s ustanoveními třetí směrnice, vzhledem k tomu, že jejich výklad odchylný se od jejich jasného znění by představoval výklad *contra legem*.
- 25 Za těchto podmínek se předkládající soud zabývá tím, jaké povinnosti podle unijního práva přísluší vnitrostátnímu soudu, kterému je předložen spor mezi jednotlivci, v případě, že použitelná vnitrostátní právní úprava je zjevně neslučitelná s ustanoveními určité směrnice, které splňují všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolávala přímý účinek, a není-li možné vykládat uvedené vnitrostátní právní předpisy způsobem, který by byl v souladu s danou směrnicí.
- 26 V tomto ohledu má předkládající soud za to, že z judikatury Soudního dvora, zejména pak z rozsudku ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), vyplývá, že v takové situaci se musí vnitrostátní soud použití vnitrostátního práva zdržet.
- 27 Předkládající soud má za to, že se tedy musí zdržet použití čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článku 6 ministerského nařízení z roku 1962 v rozsahu, v němž tato ustanovení z pojistného krytí vylučují cestující v motorovém vozidle, kteří necestují na pevně instalovaném sedadle.
- 28 Nepoužitelnost těchto ustanovení má podle předkládajícího soudu retroaktivní účinek. Z toho vyplývá, že pojistná smlouva dotčená v původním řízení by již neměla být považována za „schválenou pojistnou smlouvu“ ve smyslu čl. 56 odst. 1 zákona z roku 1961. Podle předkládajícího soudu se řidič a majitel vozidla dotčeného v původním řízení za těchto podmínek teoreticky dopustili přečinu, jelikož první z nich řídil dané vozidlo na veřejných komunikacích bez schváleného pojištění a druhý umožnil, aby bylo uvedené vozidlo bez uvedeného pojištění provozováno.
- 29 Předkládající soud má nicméně za to, že pokud by samotné ujednání o vyloučení cestujících v motorovém vozidle, kteří necestují na pevně instalovaném sedadle, z pojištění bylo odstraněno z pojistné smlouvy dotčené v původním řízení z důvodu neslučitelnosti s unijním právem, byla by daná pojistná smlouva opět automaticky považována za schválenou ve smyslu čl. 56 odst. 1 zákona z roku 1961 a problém trestněprávní odpovědnosti bratrů Meadeových by odpadl. Uvedený soud se v této souvislosti zabývá tím, zda z rozsudků ze dne 28. března 1996, Ruiz Bernáldez

(C-129/94, EU:C:1996:143), ze dne 30. června 2005, Candolin a další (C-537/03, EU:C:2005:417), jakož i ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), nelyne, že z důvodu své neslučitelnosti s unijním právem musí být odstraněno samo uvedené ustanovení.

- 30 Vystává však otázka, zda by nepoužití uvedené výluky v podstatě neznamenalo přiznat článku 1 třetí směrnice určitou formu horizontálního přímého účinku.
- 31 A konečně předkládající soud zdůrazňuje, že to, zda je povinen nepoužít výluky v pojistné smlouvě dotčené v původním řízení, se v důsledku uzavření smíru mezi FBD a D. Smithem nestalo bezpředmětným. Podle uvedeného soudu, pokud by se v daném případě musel zdržet jejího použití, plynulo by z toho, že D. Smith podal na bratry Meadeovy žalobu právem a že FBD byla povinna je odškodnit. Daný soud má za to, že pokud by se naopak totéž ustanovení mělo použít, mohla by FBD od Irského státu požadovat vyplacení částky, kterou zaplatila D. Smithovi v rámci smíru.
- 32 Za těchto okolností se Court of appeal (Odvolací soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Pokud

- a) použitelná ustanovení vnitrostátního práva stanoví výluky z povinného pojištění motorových vozidel vztahující se na osoby, pro které nebyla v mechanicky poháněném vozidle pevně instalována sedadla,
- b) použitelná pojistná smlouva stanoví, že pojistné krytí je omezeno pouze na cestující, kteří cestují na pevně instalovaných sedadlech, a tato smlouva v době nehody patřila mezi schválené smlouvy ve smyslu vnitrostátního práva,
- c) použitelná vnitrostátní ustanovení obsahující takovou výluky z pojistného krytí byla prohlášena za neslučitelná s unijním právem v dřívějším rozhodnutí Soudního dvora (rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell, C-356/05, EU:C:2007:229), takže by neměla být použita, a
- d) znění vnitrostátních ustanovení nedovoluje takový výklad, který by byl slučitelný s požadavky unijního práva,

je vnitrostátní soud ve sporu mezi jednotlivci a soukromou pojišťovnou týkajícím se automobilové nehody, v jejímž důsledku došlo v roce 1999 k vážné újmě na zdraví cestujícího, který necestoval na pevně instalovaném sedadle, jestliže uvedený soud se souhlasem účastníků řízení žalobu rozšířil i na soukromou pojišťovnu a stát [...], povinen v případě, že nepoužije relevantní ustanovení vnitrostátního práva, nepoužít rovněž [...] ustanovení o výluce z pojištění obsažené v pojistné smlouvě pro motorová vozidla nebo jinak zabránit pojistiteli v uplatnění tehdy platné výluky, tak aby poškozený mohl být odškodněn přímo pojišťovnou na základě daného pojištění? Podpůrně, vedl by případně takový výsledek v podstatě k určité formě horizontálního přímého účinku směrnice vůči jednotlivci, který unijní právo zakazuje?“

- 33 Dopisem došlým kanceláři Soudního dvora dne 14. září 2017 požádalo Irsko podle čl. 16 třetího pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie, aby Soudní dvůr zasedal ve velkém senátu.

K předběžné otázce

- 34 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu

položeny. Soudní dvůr může kromě toho zohlednit i normy unijního práva, na které vnitrostátní soud ve své otázce neodkázal (rozsudky ze dne 13. října 2016, M. a S., C-303/15, EU:C:2016:771, bod 16 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 31. května 2018, Zheng, C-190/17, EU:C:2018:357, bod 27).

- 35 V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že předběžná otázka je založena na předpokladu, podle kterého z judikatury Soudního dvora, zejména pak z rozsudku ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), vyplývá, že předkládající soud se musí ve věci v původním řízení zdržet použití čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článku 6 ministerského nařízení z roku 1962 z důvodu, že Soudní dvůr v rozsudku ze dne 19. dubna 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), rozhodl, že tato ustanovení jsou v rozporu s článkem 1 třetí směrnice, který splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby měl přímý účinek, a dále z důvodu, že je nemožné zajistit konformní výklad uvedených ustanovení, který by nevedl k jejich výkladu *contra legem*.
- 36 Za účelem poskytnutí užitečné odpovědi předkládajícímu soudu je třeba zkoumat, zda unijní právo, a zejména článek 288 SFEU, musí být vykládáno v tom smyslu, že vnitrostátní soud rozhodující spor mezi jednotlivci, který není schopen provést výklad ustanovení vnitrostátního práva, který by byl v souladu s určitou směrnicí, je povinen zdržet se použití ustanovení vnitrostátního práva, jakož i smluvního ustanovení, která jsou v rozporu s ustanoveními dané směrnice, jež splňují všechny podmínky požadované k tomu, aby měla přímý účinek.
- 37 V této souvislosti je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury vnitrostátní soudy, které musí rozhodnout spor mezi jednotlivci, v němž vyjde najevo, že příslušná vnitrostátní právní úprava je v rozporu s unijním právem, musí zajistit právní ochranu, která jednotlivcům vyplývá z ustanovení unijního práva, a zaručit plný účinek těchto ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další, C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 111; ze dne 19. ledna 2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 45, jakož i ze dne 19. dubna 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 29).
- 38 Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že povinnost členských států dosáhnout výsledku sledovaného určitou směrnicí, která z dané směrnice vyplývá, jakož i jejich povinnost přijmout veškerá vhodná obecná i zvláštní opatření k zajištění splnění této povinnosti platí pro všechny orgány členských států, včetně soudních orgánů v rozsahu jejich pravomocí (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 10. dubna 1984, von Colson a Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, bod 26; ze dne 19. ledna 2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 47, jakož i ze dne 19. dubna 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 30).
- 39 Z toho vyplývá, že při použití vnitrostátního práva je vnitrostátní soud, který má podat jeho výklad, povinen přihlídnout k veškerým pravidlům daného práva a uplatnit jím uznané metody výkladu tak, aby tak učinil v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu dotčené směrnice, aby dosáhl výsledku, který předmětná směrnice sleduje, a dosáhl tím souladu s čl. 288 třetím pododstavcem SFEU (viz zejména rozsudky ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další, C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, body 113 a 114; ze dne 19. ledna 2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 48, jakož i ze dne 19. dubna 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 31).
- 40 Soudní dvůr nicméně rozhodl, že zásada konformního výkladu vnitrostátního práva má určité meze. Povinnost vnitrostátního soudu přihlížet k unijnímu právu, pokud vykládá a aplikuje relevantní pravidla vnitrostátního práva, je omezena obecnými právními zásadami a nemůže sloužit jako základ pro výklad vnitrostátního práva *contra legem* (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 24. ledna 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 25; ze dne 15. ledna 2014, Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, bod 39, a ze dne 19. dubna 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 32).

- 41 V tomto ohledu otázka, zda vnitrostátní ustanovení musí v rozsahu, v němž je v rozporu s unijním právem, zůstat nepoužito, vyvstává pouze tehdy, není-li možný žádný konformní výklad tohoto ustanovení (rozsudky ze dne 24. ledna 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 23, a ze dne 10. října 2013, Spedition Welter, C-306/12, EU:C:2013:650, bod 28).
- 42 Nic to však nemění na tom, že Soudní dvůr rovněž opakovaně rozhodl, že směrnice nemůže sama o sobě zakládat povinnosti pro jednotlivce, a nelze se jí tedy jako takové vůči němu dovolávat (viz zejména rozsudky ze dne 26. února 1986, Marshall, 152/84, EU:C:1986:84, bod 48; ze dne 14. července 1994, Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, bod 20, jakož i ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další, C-397/01 à C-403/01, EU:C:2004:584, bod 108). Rozšíření možnosti dovolávat se ustanovení neprovedené nebo nesprávně provedené směrnice na oblast vztahů mezi jednotlivci by znamenalo přiznat Evropské unii pravomoc s okamžitým účinkem stanovovat povinnosti k tíži jednotlivců, ačkoli má tuto možnost pouze tam, kde má pravomoc přijímat nařízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. července 1994, Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, bod 24).
- 43 I jasné, přesné a bezpodmínečné ustanovení směrnice, která má přiznat práva nebo uložit povinnosti jednotlivcům, tak nemůže být jako takové uplatňováno v rámci sporu probíhajícího výlučně mezi jednotlivci (rozsudky ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další, C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 109; ze dne 24. ledna 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 42, jakož i ze dne 15. ledna 2014, Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, bod 36).
- 44 Soudní dvůr výslovně rozhodl, že se směrnice nelze dovolávat ve sporu mezi jednotlivci s cílem vyloučit použití právní úpravy členského státu, která je s touto směrnicí v rozporu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. února 2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, bod 48).
- 45 Vnitrostátní soud je totiž povinen vyloučit použití vnitrostátního ustanovení, které je v rozporu s určitou směrnicí, pouze tehdy, je-li uplatňováno vůči členskému státu, jeho správním orgánům, včetně decentralizovaných orgánů, nebo vůči subjektům nebo entitám řízeným státem nebo podléhajícím jeho dohledu či těm, kterým byl členským státem svěřen úkol ve veřejném zájmu a které jsou za tímto účelem nadány výjimečnými pravomocemi ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 24. ledna 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, body 40 a 41; ze dne 25. června 2015, Indėlių ir investicijų draudimas a Nemaniūnas, C-671/13, EU:C:2015:418, body 59 a 60, jakož i ze dne 10. října 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, body 32 až 42).
- 46 Co se týče rozsudku ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), na který odkazuje předkládající soud, Soudní dvůr v jeho bodech 35 až 37 zdůraznil, že tím, co jednotlivcům poskytuje právo uplatnitelné jako takové, které vnitrostátní soudy nutí i ve sporech mezi jednotlivci vyloučit uplatnění vnitrostátních ustanovení, jež uvedené zásadě odporují, pokud mají za to, že nelze zajistit konformní výklad daných ustanovení, je obecná zásada zákazu diskriminace na základě věku, a nikoliv směrnice konkretizující tuto obecnou zásadu v oblasti zaměstnání a práce, tedy směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).
- 47 Na podporu tohoto výkladu Soudní dvůr v bodě 22 rozsudku ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), zejména uvedl, že zdrojem obecné zásady zákazu diskriminace na základě věku jsou různé mezinárodně právní instrumenty a ústavní tradice společné členským státům a že uvedená zásada, která je nyní zakotvena v článku 21 Listiny základních práv Evropské unie, musí být považována za obecnou zásadu unijního práva.
- 48 Situace ve věci v původním řízení se přitom liší od situace, která vedla k vydání rozsudku ze dne 19. dubna 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), jelikož jak uvedla nizozemská vláda a Evropská komise, článek 1 třetí směrnice nemůže být považován za konkretizaci určité obecné zásady unijního práva.

- 49 Z výše uvedených úvah vyplývá, že vnitrostátní soud, kterému je předložen spor mezi jednotlivci a který není schopen provést výklad ustanovení vnitrostátního práva, který by byl v souladu s určitou směrnicí, není na základě samotného unijního práva povinen nepoužít ustanovení vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s ustanoveními dané směrnice, která splňují všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolávala přímý účinek, a rozšířit tak možnosti dovolávat se ustanovení neprovedené nebo nesprávně provedené směrnice i na oblast vztahů mezi jednotlivci.
- 50 Tento závěr není zpochybněn rozsudky ze dne 28. března 1996, Ruiz Bernáldez (C-129/94, EU:C:1996:143), jakož i ze dne 30. června 2005, Candolin a další (C-537/03, EU:C:2005:417), na něž se odvolává předkládající soud. V uvedených rozsudcích se totiž Soudní dvůr vyjádřil k výkladu použitelných ustanovení unijního práva, aniž musel zkoumat možnost dovolávat se směrnice vůči jednotlivci.
- 51 Závěr obsažený v bodě 49 tohoto rozsudku není zpochybněn ani rozsudky ze dne 30. dubna 1996, CIA Security International (C-194/94, EU:C:1996:172), a ze dne 26. září 2000, Unilever (C-443/98, EU:C:2000:496), na které odkazuje Irsko.
- 52 Ve věcech, ve kterých byly vydány uvedené rozsudky, se totiž jednalo o zvláštní situace, a sice přijetí vnitrostátních technických předpisů v rozporu s procesními povinnostmi týkajícími se oznamování a odkladu přijetí uvedenými ve směrnici Rady 83/189/EHS ze dne 28. března 1983 o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů (Úř. věst. 1983, L 109, s. 8).
- 53 V takové konkrétní situaci Soudní dvůr rozhodl, že uvedené vnitrostátní technické předpisy nejsou použitelné ve sporu mezi jednotlivci z důvodu, že nesplnění povinností vyplývajících ze směrnice 83/189 představuje „podstatnou procesní vadu“, kterou bylo stíženo přijímání uvedených předpisů dotčeným členským státem, a že uvedená směrnice, která nezakládá práva ani povinnosti pro jednotlivce, nedefinuje věcný obsah právní normy, na jejímž základě musí vnitrostátní soud rozhodnout spor, který je před ním projednáván, takže judikatura týkající se nepoužitelnosti neprovedené směrnice mezi jednotlivci není v takové situaci relevantní (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. dubna 1996, CIA Security International, C-194/94, EU:C:1996:172, bod 48, jakož i ze dne 26. září 2000, Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, body 44, 50 a 51).
- 54 Věc v původním řízení se však nevyznačuje takovou situací, jaká byla popsána v předchozích dvou bodech tohoto rozsudku. Článek 1 třetí směrnice totiž tím, že uvádí, že pojištění občanskoprávní odpovědnosti v souvislosti s provozem dotčeného vozidla musí krýt škody na zdraví způsobené tímto provozem všem cestujícím osobám s výjimkou řidiče, stanoví věcný obsah právní normy, a v důsledku toho spadá do působnosti judikatury týkající se nemožnosti dovolávat se ve sporech mezi jednotlivci neprovedené nebo nesprávně provedené směrnice.
- 55 Ve světle všech předchozích úvah je třeba dojít k závěru, že ve věci v původním řízení předkládající soud, který má za to, že nemůže čl. 65 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a článek 6 ministerského nařízení z roku 1962 vyložit ve smyslu, který by byl v souladu s článkem 1 třetí směrnice, není povinen pro účely určení, zda má D. Smith nárok požadovat od FBD náhradu újmy, která mu vznikla v důsledku dopravní nehody, která je základem dané věci, pouze na základě tohoto ustanovení třetí směrnice neuplatnit uvedená vnitrostátní ustanovení a vyluku uvedenou v souladu s nimi v pojistné smlouvě, kterou uzavřel Philip Meade, a rozšířit tak možnost dovolávat se směrnice na oblast vztahů mezi jednotlivci.
- 56 Po tomto upřesnění je třeba připomenout, že v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, by se však účastník řízení poškozený neslučitelností vnitrostátního práva s unijním právem nebo osoba, jež vstoupila do jeho práv, mohli dovolávat judikatury vzešlé z rozsudku ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), aby případně dosáhli náhrady

utrpené újmy od členského státu (obdobně viz rozsudky ze dne 19. dubna 2007, Farrell, C-356/05, EU:C:2007:229, bod 43, a ze dne 24. ledna 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 43).

- 57 S ohledem na vše výše uvedené je třeba na předběžnou otázku odpovědět tak, že:
- unijní právo, a zejména článek 288 SFEU, musí být vykládáno v tom smyslu, že vnitrostátní soud rozhodující spor mezi jednotlivci, který není schopen ustanovení vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s ustanovením určité směrnice, které splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolávalo přímý účinek, vyložit ve smyslu, který by byl v souladu s posledně uvedeným ustanovením, není na samotném základě unijního práva povinen neuplatnit daná vnitrostátní ustanovení, jakož i vyluku uvedenou v souladu s nimi v pojistné smlouvě, a že
 - v takové situaci, jako je situace ve věci v původním řízení, by se však účastník řízení poškozený neslučitelností vnitrostátního práva s unijním právem nebo osoba, jež vstoupila do jeho práv, mohli dovolávat judikatury vzešlé z rozsudku ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), aby případně dosáhli náhrady utrpené újmy od členského státu.

K nákladům řízení

- 58 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Unijní právo, a zejména článek 288 SFEU, musí být vykládáno v tom smyslu, že vnitrostátní soud rozhodující spor mezi jednotlivci, který není schopen ustanovení vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s ustanovením určité směrnice, které splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby vyvolávalo přímý účinek, vyložit ve smyslu, který by byl v souladu s posledně uvedeným ustanovením, není na základě samotného unijního práva povinen neuplatnit daná vnitrostátní ustanovení, jakož i vyluku uvedenou v souladu s nimi v pojistné smlouvě.

V takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, by se však účastník řízení poškozený neslučitelností vnitrostátního práva s unijním právem nebo osoba, jež vstoupila do jeho práv, mohli dovolávat judikatury vzešlé z rozsudku ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), aby případně dosáhli náhrady utrpené újmy od členského státu.

Podpisy.